

Deniz ve mermer

'Karialılar - Denizcilerden Kent Kuruculara', bugün güneydeki turizm bölgelerinde gördüğümüz pek çok arkeolojik zenginliğin yaratıcısı bir medeniyeti çok yönlü anlamamıza imkân veriyor.

Geçmişte kalmış her büyük uygarlık aynı zamanda maddî zenginlikleri de içerir. Ülke-mizin güneybatı köşesindeki topraklarda konumlanan Karia bölgesi Miletos, Ephesos ve İonia yanında Lydia sınırına kadar uzanıyordu. Her ne kadar geçmişin uygarlık sınırlarını keskin şekilde çizmek o kadar mümkün olmasa da antikçağda Karia, komşularından bazen parlak ve berrak, bazen bulanık ve tartışmalı sınırlarla ayrılan belli başlı bir bölge olarak bilinmiyordu. Yerleşim sınırları ile siyasi sınırlar arasında farklar oluşsa bile sonuçta Karia siyasi, ekonomik ve kültürel bir güç alanıydı. Özellikle Hekatomnos Hanedanı'nın hüküm sürdüğü MÖ 5. ve 4. yüzyıllarda bu karakter Karia için çok belirgindir.

Hint-Avrupa dil ailesinden 'Luvice' grubunun bir üyesine dahil olan Karia dili, Anadolu'da doğmuştur. 'Yazmayı büyük ihtimalle Yunanlardan öğrenmeleri' yanında Karialılar bir alfabe-yeye sahiptiler ve yeteri sayıda yazılı iz bıraktılar. Her ne kadar bu yazılı izler Mısır'da bulunmuş olsa da sonuç değişmez. Mimaride ileri giderken 'bugün Küçük Asya'nın en zarif mimari eserleri arasında sayılan yapılar inşa etmişlerdi'. Arkaik İonia etkisi bu bağlamda çok önemlidir. Mermeri işlemek, ona şekil vermek bu uygarlığın temel vasıflarından biri olarak kabul ediliyor. Öte yandan, denizde ve karada savaşma yeteneklerini birlikte geliştiren Karialılar Arkaik Dönem'de Mısır Firavunları hizmetinde paralı asker olarak savaşmışlar, kendilerine özgü silahlar yapmışlardır. Homeros, onların savaşçılıklarını ve maddî zenginliklerini, Yunanlara karşı Troia'yı savunmak için yardıma geldiklerinde, 'savaşmaya bir kız gibi altınlarla süslü geldiler' mısrası ile ölümsüzleştirir.

Helenistik, Roma İmparatorluğu, Bizans ve Mentese Beyliği dönemine dek uzanan siyasal süreçlerde Karia, geride pek çok arkeolojik iz bırakmıştır. 'Antik

Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri kabul edilen Halikarnassos Maussolleionu' sadece bir anıt mezar değil, bölgeye hâkim olan kültürel zenginliğin tipik bir göstergesidir mesela. Aphrodisias, Knidos, İasos, Mylasa, Maussollos gibi yerleşimler, Karia'nın görkemi yanında kent ve mimari anlayışını yansıtır. Bu bölgelerden çıkan kalıntılar zengin bir yaşam çeşitliliğini gösterir.

O. C. Henry - A.B. Henry editörlüğünde hazırlanan 'Karialılar, Denizcilerden Kent Kuruculara', bugün güneydeki turizm bölgelerinde gördüğümüz pek çok arkeolojik zenginliğin yaratıcısı bir medeniyeti çok yönlü anlamamıza imkân veriyor. Günlük hayat izleri, ölü gömme kültürü ile birleşirken, sikkelere, heykel ve seramiklere yansıyan ince sanata şahitlik ediyoruz. Özellikle mavi-gri mermerden yapılan Troilos ve at heykelinden çok etkilendim. Keşke bir tasarımcı ondan ilham alsaydı diye düşündüm.

Yaşadığımız toprakların altında yatan zenginliğin ne kadar değerli olduğunu yeterince farkında olmadığımız çok açık. Fakat o izler hâlâ kalıcı olmanın ne tür donanımlar gerektirdiğinin birer işareti. Karia uygarlığını görsel olarak da önümüze koyan bir kitap ayrıca pek kıymetli. ■

KARIALILAR DENİZCİLERDEN KENT KURUCULARA

Hazırlayan: O.C. Henry,
Ayşe Belgin-Henry
Çeviren: Gökçe Bike Yazıcıoğlu,
İpek Dağlı Dinçer
Yayı Kredi Yayınları, 2020
544 sayfa, 175 TL.